

Nieuwe onderwijsruimte: een boek over het creëren van onderwijsruimte

written by Juliette Dinghs

22 februari 2022

Denk je wel eens na over hoe je je onderwijs nu écht anders kunt inrichten zodat er meer ruimte voor eigenaarschap ontstaat? Dit boek kan je handvatten geven om hierin kleine of grote stappen te zetten. Hoewel het boek zich richt op onderwijs in domeinen (of units) kan het je juist ook inspiratie en houvast bieden voor het onderwijs in een wat meer reguliere setting. In dit artikel lees je hoe je hier als lezer in wordt meegenomen.

Vanuit kennis en ervaring voor de praktijk

Eind van het jaar 2021 is het boek '[Nieuwe onderwijsruimte](#)' van Rianne Neering & Tjitske Bergsma verschenen. Tegelijk met de lancering van het boek hebben Rianne en Tjitske een aantal boekpresentaties gehouden op de scholen waar in het boek praktijkervaringen uit worden beschreven: UniC, Laterna Magica, Vathorst College en Wittering.nl. Dit zijn zowel po als vo scholen en hier is het boek dan ook op gericht.

In het boek wordt ingegaan op het vormgeven van onderwijs in units, leerpleinen of domeinen. Toch is het boek ook zinvol wanneer je (nog) geen lesgeeft in deze vorm. Er wordt je namelijk een blik op onderwijs gegeven die wellicht anders is dan je tot nu toe kent. Het kan je ideeën over onderwijs prikkelen en je laten inzien hoe je [ruimte](#) kunt creëren in het bestaande onderwijs zodat er meer aandacht komt voor eigenaarschap van de leerling.

Rianne en Tjitske nemen je als ervaringsdeskundige mee in het ontwikkelen van eigentijds onderwijs. Ze doen dit vanuit hun eigen kennis en ervaring maar zorgen ook zeker voor de nodige onderbouwing vanuit wetenschappelijke literatuur. Het boek gaat in op zowel de pedagogiek als de didactiek die komt kijken bij het vormgeven van het onderwijs in domeinen.

Opbouw van het boek

In het eerste deel staat de pedagogiek centraal. Er wordt verwezen naar bekende en toonaangevende pedagogen als Gert Biesta en Luc Stevens. Je wordt als lezer aangezet tot het nadenken over welke waarden jij in het onderwijs zo belangrijk vindt.

In het tweede deel wordt ingegaan op wat het werken in domeinen vraagt van leraren en teams. Waar sommige onderwijsvernieuwingen soms te weinig aandacht voor hebben is in dit boek wel echt aandacht voor; wat vraagt deze andere kijk op onderwijs van het functioneren van de individuele leraar én van het team waarin deze werkt?

Het derde deel vertelt iets over het 'management op de vloer' en belicht de wat meer organisatorische aspecten van het werken in domeinen. Dit gebeurt zowel op schoolniveau als op het niveau van de lessen zelf.

Het vierde en laatste deel is echt gericht op didactiek, hoe stimuleer en begeleid je eigenaarschap bij leerlingen en wat betekent dit voor het ontwerpen van je onderwijs?

Overal in het boek worden er telkens concrete praktijkvoorbeelden gegeven en daarnaast staat het boek vol (korte) interviews met docenten, teamleiders en andere ervaringsdeskundigen die ingaan op onderwijs gericht op eigenaarschap van de leerling.

Meerdere perspectieven

Bijzonder aan dit boek is dat er bewust stil gestaan wordt bij wat een andere

manier van onderwijs kan betekenen voor een docententeam. Bij het werken in onderwijs in domeinen komt een andere manier van lesgeven maar ook van [samenwerken](#) kijken. Het concept 'teamteaching' wordt in dit boek dan ook uitgebreid toegelicht. Onder 'teamteaching' wordt een team verstaan dat gelijkwaardig met elkaar samenwerkt en een gedeelde verantwoordelijkheid draagt (Haeck & van den Brande, 2012). Ook dit wordt verder geconcretiseerd met voorbeelden. Zo lees je hieronder hoe een rector van een vo-school betekenis geeft aan *teamteaching* op haar school.

'Het ontwikkelen in teams draait er om dat "teams continu bezig zijn om hun onderwijs verder te ontwikkelen en te verbeteren, samen, binnen de speelruimte die er is." Teams mogen van haar alles beslissen, "maar moeten dat wel toetsen aan de volgende vragen:

- *Is het wettelijk toegestaan?*
- *Is er geld voor?*
- *Zijn er consequenties voor andere units?*
- *Past het binnen de visie en missie?"*

Naast aandacht voor de samenwerking van docenten onderling is er in het boek ook zeker ruimte voor het didactisch handelen van de individuele docent. Zo wordt er in hoofdstuk 6 'Het begeleiden van eigenaarschap' een concreet voorbeeld gegeven uit de praktijk van auteur Rianne Neerring zelf. Zij is met haar collega's aan de slag gegaan met het herontwerpen van het vak maatschappijwetenschappen. In dit herontwerp verzamelden leerlingen zelf inhoudelijke bewijzen in de vorm van opdrachten waarmee zij aantoonde dat zij de inhoud beheersten. Dit werd verzameld in een dossier en hierop werd één keer per periode een gesprek over gevoerd tussen docent en leerling. Om dit gesprek doelgericht te maken en leerlingen zich bewust te laten worden van hun zelfsturing, werd voor dit gesprek een feedback-tool ontwikkeld door docenten (zie afbeelding).

Onderdelen	Beoordeling					Toelichting
De leerdoelen zijn duidelijk geformuleerd.	1	2	3	4	5	
De leerling kan uitleggen waarom hij/zij deze leerdoelen heeft gekozen.	1	2	3	4	5	
De leerling kan uitleggen op welke manier hij/zij aan de leerdoelen werkt.	1	2	3	4	5	
De leerling kan uitleggen wat hij/zij tot nu heeft gedaan om de leerdoelen te bereiken.	1	2	3	4	5	
De leerling kan uitleggen wat hij/zij nog gaat doen om de leerdoelen te bereiken.	1	2	3	4	5	
De leerling kan aangeven welke knelpunten hij/zij is tegengekomen en art hij/zij daarmee gedaan heeft.	1	2	3	4	5	
De leerling kan uitleggen welke successen hij/zij heeft geboekt, met andere woorden, wat hij/zij geleerd heeft.						

(Neering & Bergsma, 2021, *Feedback-tool tijdens gesprek*)

Naast dat onderwijs gericht op eigenaarschap bepaalde (coach) vaardigheden van docenten vraagt, vraag het ook bepaalde vaardigheden van leerlingen. Ook hier is in dit boek aandacht voor vanuit zowel theoretisch als praktisch perspectief. Er wordt stil gestaan welke verschillende vaardigheden dit dan zijn en misschien nog wel belangrijker: hoe je deze inzichtelijk kunt maken.

Veelzijdigheid

Zo staan er nog veel meer voorbeelden en gesprekken met ervaringsdeskundigen in het boek. Je kunt merken dat het boek geschreven is door en voor de praktijk. Wat dit boek daarbij compleet maakt, is dat het naast didactiek en pedagogiek ook in gaat op zaken daar omheen, zoals het team, de organisatie en de rol van ouders in het geheel. Een veelzijdig boek dat ook voor docenten die *niet* in domeinen werken waardevolle inzichten kan opleveren.

[Meer info & Bestellen](#)

Literatuur

Haeck, M. & Brande, M. van den (2012). Samen voor de klas, ook op mijn school? School+visie 1, 24-27.

Neering, R. & Bergsma, T. (2021). Nieuwe onderwijsruimte. Amsterdam: Uitgeverij LannooCampus

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

Ook vind je hier meer dan 600 andere artikelen, downloads en meer!

Vernieuwenderwijs